

sel nog een-

de armoede
n: economi-
ere welvaart
ontstaan van
verzekering

heid van be-
n dage met
leven heeft
ig voor werk-
individuele
der particu-
zonder moet
verleening de
igen beginsel
het volle en
uit het ambt
ing der kerk
moet eischen
htservulling
op het heilig
der diaconie
inna terrein
Wie niet leeft
in de armen-
En dan is er
ulp te roepen
seus mogelijk
gen in plaats
ouwen, liever
n.

mogen her-
ft gezegd bij

gode en den
is u op te
onder al de
e of goud of
dat deze han-
die met mij
alles getoond,
ken moet op-
den van den
it is zaliger te

ook als Apost-
ster.

v. B. C.

RIFT

is verhoord...
Lukas 1:13b.

blijkt uit het
et, Zacharias,
vrouw Eliza-
zult zijn naam

euwsgierig ge-
an zijn gebed,
et moeilijk te
an den ouden
rw is de vers-
rondertelling
n hebben om

aar met onze
gebeden. Het
de verkondi-
en dienstdoen-

bringen in den
aats der heils-
reukoffers, en
Heeren inge-
t onze God bij
eimen aan tijd
Gabriël werd
in Galilea, ge-
ria. Nochtans
van Zacharias
e aanwijzingen
n Heere blijke-
n om nog iets
selijk geluk in
het Judeesche
ias' en Eliza-
gekrege geluk

ijk nu, dat God
ift in het groot
gheid. Het huis-
einde van Gods
iet den tempel
ind van Zacha-
een naam van
stendiging van
r den geopen-
ets anders dan
Gods trouw aan

Nu kan men terecht opmerken, dat Zacharias bidden om een kind, dat blijkbaar door den Heere is verhoord en dus geen kwalijk bidden was, geheiligd was door zijn geloof in den God des verbonds. God geeft hem en zijn vrouw niet slechts hun wensch in het groot verband der vervulling van Israëls hope; deze verwachting Israëls heeft de ouder wordende echtelieden bewogen in hun begeeren naar een kind. Er waren velen in het Judeesche land, die de verlossing verwachtten in die dagen. Zacharias — zoo blijkt uit den lofzang, dien hij later zingt — is veel bezig geweest met de beloften van het Oude Testament. Vast stond voor hem, dat eens de dag kwam, dat het gebeuren ging. En hij wilde wel meedoen. Hij voelde het soms broeien. De vlam van zijn geloof wilde dan mee uitslaan. Maar toen ze ouder werden, die twee, werd hun kans klein, dat zij bij het leven hier op aarde nog, ontvangen zouden hun deel in dat ter verlossing komen van God. En zoo bedroefde het hun, dat ze ouder werden en samen bleven. Dat hun van God geen kind gegeven werd. Hun geslacht zou dan niet deelen in de zegeningen van dien grooten dag des Heeren. Ze baden er om. Ze baden er om met den hartstocht van een Jood, die geen nageslacht heeft. En met den hartstocht van den vrome, die niet kan sterven voordat hij heeft gezien het werk des Heeren. Zou hun geslacht zoo ondergaan?

Zouden zij niet een kind hebben voor dat werk Gods? Een zoon voor den tempeldienst? Een zoon voor de verlossing, die toch eens komen zou? Wel was dus de stof van Zacharias' en Elisabeths gebeden bepaald door hun verlangen, dat God gedenden zou Zijn verbond.

Maar we mogen verder gaan.

De engel verschijnt hun immers niet ten tijde hunner huiselijke gebeden en ten dage hunner geloovige overpeinzing der verlossing van Israël.

De engel verscheen Zacharias in Jeruzalem, toen de achtste der vier en twintig priesterklassen, die van Abia, den dienst van de week had in den tempel. Elk der priesterklassen werd onderverdeeld in „vaderhuizen“; van deze had ieder één dag der week in het bijzonder dienst. De dienstfuncties der leden van een „vaderhuis“ werden 'smorgens onderling verdeeld door het lot. Aan Zacharias viel het te beurt, dat hij in het heilige het reukoffer ontsteken zou. Het mogen brengen van dat wierook-offer, dat de gebeden van het volk verbeeldde, gold als een bijzonder voorrecht.

Het is ongeveer drie uur in den middag. Er is een offerlam geslacht en in het voorhof op het altaar gelegd. Daarna kwam Zacharias' werk aan de beurt. Een priester ging hem voor met een bekken vol gloeiende kolen. Hij stort de kolen uit op het reukofferaltaar; voor het voorhangsel van het heilige der heiligen. Dan gaat Zacharias alleen het heilige binnen. Een schaal met wierook draagt hij in zijn handen. Die schudt hij leeg op de kolen van het altaar. De rook stijgt op, symbool van de gebeden der schare in het voorhof. En daarna bidt de priester Zacharias. Hij bidt met een vaste formule. „De God der barmhartigheid kome in het heiligdom, en neme met welgevallen het offer van Zijn volk aan.“

Dan zegt de engel tot hem: „Uw gebed is verhoord“.

Dat is dus het gebed om een kind. Dat blijkt uit de omschrijving der verhooring.

Maar dat is meer geweest dan een bidden om een kindje nog in het gezin van oude mensen. Dat was geweest erkenning van Gods vrijmacht, die spreekt en het is er, maar ook smeking om het verbond te gedenden van geslacht tot geslacht.

Doch meer nog was dat bidden van Zacharias. Als hij zijn priesterlijken dienst verricht in de heiligste bid-plaats van den tempel, is hij de man, die al zijn hartewensen in de gebruikelijke formule samenraapt.

Dan is verhooring... redding.

God maakt twee oude mensen zielsgetukkig. God kan het doen omdat ze met hun innigste bedden niet verlieten den bodem van het verbond. Omdat de vergrijsde priester zijn officiële gebedsformule zeide, intusschen gevend zijn heele ziel met al haar smachten in de hand van God, God der barmhartigheden.

Het bidden om het komen van Christus' rijk omvat al onze wenschen, indien in het begeeren van hun vervulling gloeit de vlam van ons geloof.

En onze nood en schande (Luk. 1:25), zoo enkel-huiselijk als ze den ongeloovige voorkomen, mogen tot God gebracht in de hoogtepunten onzer aanbidding.

W.

R. S.

*Span vry uw' hersen op, en knoop als in een bondel
De reden, Logica, wick, wat of waarheid zy,
Maer ga Rhetorica, blanketselen voor by.*

J. v. d. VONDEL.

KERKELUK LEVEN

Kalmte en voorzichtigheid.

In een artikel „Het zelfonderzoek“ handelt Dr H. H. Kuyper in „De Heraut“ van 29 Nov. j.l. over de verandering der volgorde van de woorden „geloof, bekeering, zelfonderzoek“ in het besluit der jongste Generale Synode. In het oorspronkelijk concept was de volgorde: zelfonderzoek, geloof, bekeering. Nu spreekt Prof. Kuyper over beschouwingen, aan deze wijziging vastgeknoopt. Deelt dan een en ander mede van den gang van zaken in dezen op de Synode. En laat zich dan tot deze droeve aanklacht voeren:

„Indien nu door deze verandering in volgorde heel het besluit van inhoud zou veranderd zijn, dan zou hier dus een opzettelijke misleiding hebben plaats gevonden. Een verwijt, dat ik natuurlijk niet richt tegen Prof. Grefidanus, aan wiens goede trouw ik geen oogenblik twijfel, maar wel tegen hem, die deze verandering in de volgorde der woorden heeft voorgesteld. Het zou dan een slimmigheidje geweest zijn om de punt van de pijl af te breken en de Synode iets te laten zeggen, wat zeker niet haar bedoeling was, evenmin als van hem, die dit besluit concipieerde. En het is een onheilig spel om, nu de zittingen der Synode gesloten zijn, aan haar besluit een uitlegging te willen geven, waardoor haar uitspraak in zoo ernstig en heilig geding tot een farce werd. Intusschen baat deze advokatenstimmigheid gelukkig niets. Want wat bleef staan is de verwijzing naar Zondag 31 van den Catechismus en naar de uitspraak van de Synode van Utrecht.“

Nu schrijft Prof. Kuyper wel conditioneel: „Indien nu... dan zou“. Maar daarna is zulk schrijven niet gerechtvaardigd. Eerst zou dan aangewezen moeten zijn, dat er goede grond voor zoodanige beschuldiging was. Dus ware eerst een onderzoek noodig geweest, of deze verandering van volgorde metterdaad wijziging van principieelen zin bracht. En bleek dit niet het geval te zijn, dan ware dit een eenvoudig bewijs, dat wie meenen en beweren mochten van wel, zich vergisten.

Daarmede was deze zaak dan uit geweest.

Of men zou bevonden hebben, dat er metterdaad principieele zinswijziging door tot stand gekomen ware. En dit had men dan kunnen betreuren. Maar voor de beschuldiging van „opzettelijke misleiding“ en „slimmigheidje“ en „advokatenstimmigheid“ en „onheilig spel“ moeten nog andere bewijzen bijgebracht worden dan een eventueel betoog, dat deze verandering van volgorde wijziging van wezenlijken zin meebracht.

Prof. Kuyper richt deze beschuldigingen wel niet tegen mij, zegt hij. Maar indien Prof. Kuyper „opzettelijk misleid“ is, moet ik daaraan toch schuldig zijn. Want ik heb in dezen met hem gesproken, niet de voorsteller der verandering. En ik heb mijn argument hem genoemd: dat de volgorde logischer is.

Is dat argument nu onjuist, dan zou ik eene verkeerde reden aangevoerd hebben. Maar als dat zoo zou zijn, had ik dan Prof. Kuyper „opzettelijk misleid“? Kon het dan niet zijn, dat ik mij te goeder trouw vergist had?

Nu was en is mijne meening inderdaad, dat de volgorde: „geloof, bekeering, zelfonderzoek“ logischer is, doch wat den wezenlijken zin betreft, niet principieel verschilt van: „zelfonderzoek, geloof, bekeering“; en dat alle beweren, dat het omgekeerde zou willen handhaven, zonder goeden grond zou zijn. Dat in het oorspronkelijke concept de volgorde: zelfonderzoek, geloof, bekeering, gekozen was, stond in verband met de volgorde der woorden in het advies en voorstel-Kuyper-Douma-Den Hartogh e.n., en kwam voort uit mijne overweging, dat het zelfonderzoek het eigenlijke punt was, maar dat over de noodzakelijkheid om aan te dringen op geloof en bekeering geen verschil zich geopenbaard had. Die twee werden in zoverre volledigheidshalve er bij opgenomen.

De Synode had besloten, bepaalde punten, waaronder ook het zelfonderzoek, aan eene Commissie van 7 in handen te geven om daarover op de volgende Generale Synode te rapporteren.

Dit besluit was reeds genomen.

Prof. Kuyper echter oordeelde, dat ook de Synode te Amsterdam reeds eene uitspraak over de noodzakelijkheid van het zelfonderzoek moest doen. Zijn geformuleerd advies werd als voorstel overgenomen en ter Synode ingediend door Ds Douma. En anderen betuigden er hunne instemming mee.

Dit voorstel werd door de Synode ter fine van advies in handen van Commissie I gegeven, die oordeelde, dat, nu de Synode ook het punt van het zelfonderzoek reeds opgenomen had onder die, waarover op de volgende Generale Synode gerapporteerd zou worden, thans volstaan moest worden met eene eenvoudige verklaring inzake de noodzakelijkheid van het zelfonderzoek.

Eindelijk werden twee concepten ontworpen. Eén werd door de Commissie I aangenomen, en ik werd toen tot rapporteur daarover, wat ik oorspronkelijk niet was, aangewezen.

Omdat eene Synodale uitspraak in dezen, zou zij haar doel kunnen bereiken, met algemeene stemmen moest worden aangenomen, naar ik meende, liet ik het Commissievoorstel lezen aan den voorsteller en de adhaesiebetuigers van het ter Synode ingediende voorstel, en dus ook aan Prof. Kuyper, om te weten, of zij er zich in konden vinden. Dat deed ik om mogelijke dis-

(Zie voor vervolg blz. 76)

Vol gas.

Neen, heden gaan we niet parkeeren. Wij gaan op tournee! Met een blij-wapperend vlaggetje vóór op den motor. De kilometernaald zal trillen vandaag! En onze hoop stellen wij in op de vierde versnelling!

Wij gaan met Schotvanger mee, den evangelist van de Auto-zending. Wij stappen bij hem binnen in zijn preek- en zangwagen. „De wagen van Hitler“ zeggen de kleine communisten van Waterland. Maar dat is niet waar, het is de evangeliëwagen, die ons land doorrekt van de Groningsche kruin tot den Limburgschen teen.

Schotvanger zit niet zelf aan het stuur. De plaats in de cabine wordt ingenomen door een Stud uit Kampen of Amsterdam. Schreef Doedes eens van het academisch leervak der practische theologie, dat men het beter als dat der onpractische zou kunnen betitelen, dat is op deze rijdende collegekamer niet van toepassing.

Men heeft een preekje in den zak en men vindt onverwacht een gehoor van enkel kinderen. Men is aan punt één van een drie-puntsche toespraak met nabetrachting en zie, bij punt één plons een regenbui neer. Dan moet men ómstaan leeren. Vooral wordt men hier gevoerd in de leerschool der mislukkingen. De rethor in ons wordt in duizend gruzels geslagen! De mijnheer in ons gaat ónder de auto en wordt zoo plat als een scholletje opgeraapt. Maar hier wordt ook in schamelheid de zuivere schoonheid van het koninkrijk Gods openbaar! O, die wondere samenkomsten in het openluchtwerk, als de Satan gebonden wordt! O, die ontroerende schoonheid van „Het Onze Vader“ in een spelonkie, een krot van een zaaltje met enkele tientallen stoffige menschen! Wie iets van die heerlijkheid heeft medegemaakt zou die uren voor geen kathedraal vol hoorders willen missen.

Zoo toeren wij dan rond door ons Vaderland. Schotvanger laat ons den nood zien, maar vertelt ook telkens wat er gedaan wordt. Wij „doen“ de kandidaten en hulppredikers, verspreid over de hei en de klei. Wij zien kerken groeien en lokalen getimmerd! Wij leeren de ruiten-wisscher gebruiken! Ons hart zet zijn vensters open en wij gaan iets zien van het groote front, waarop gestreden wordt in deze wereld. Wij worden koddebeier-af en worden front-milicien! O God, stamelen wij, dat wist ik niet; dat 'leven zoo mooi kon zijn! Dat ik dat nu pas zie, dat mijn land vol is van kazematten en loopgraven! Dat Uw sergeants en korporaals als tirailleurs uitgezwermd zijn over het gebied van den vijand. Dat er door trouwe, eenvoudige mannen en vrouwen gevochten wordt met de enkels in de klei en een pijnscheut in den rug, maar toch verbeten doorvechtend.

Wij maken staaltjes mee van droeve vermakelijkheid. De evangelist logeert bij een boer in Donker Noord-Holland. Geen kwade kerk! Hij laat Zondags inspannen om zijn gast naar de fijne kerk te laten brengen. Zijn zoon zal koetsier zijn. Die krijgt een vaderlijken raad. „Zeun, ga óók maar in de kerk, dan behoef je niet buiten te wachten“. Voor den zeun is dit een probleem, hoe gaat dat toe: kerkgaan? Vader stelt hem op zijn gemak: „Krek als in de bioscoop, zeun, je gaat maar zitten en het gaat van zelf.“ Deze goede opvoeder zag zich naderhand tot notabel gekozen en vervolgens tot ouderling. Hij gaat nu ook ter kerk, eens in de veertien dagen! Zoo gaat het toe in Noord-Holland in den jare 1936. Of de strijd voor kerkherstel ook gerechtvaardigd is geweest! Of de opwekkingen tot evangelisatie ook overdreven zijn!

Ten slotte gaan wij met de auto de grenzen over naar Vlaanderen, onze Calvinistische Irredenta. Naar het volk, dat ons het evangelie bracht en waarmede wij voetballen. De „Beisen“ weet u! Wij belalen in onze evangelisaties in Mechelen, Antwerpen, Gent en Brussel één procent af van de groote schuld der dankbaarheid, die op ons debet staat. Daar wordt het evangelie door ons gebracht aan de kinderen van hen, die voor ons als fakkels gebrand hebben op de houtmijt. O, dit bescheiden boekje is een heerlijk getuigenis!

Koopt het, dominees! Vertelt er uit op den kansel! Spreekt er uit op de catechisatiën tot de jongens en de magies! Neemt het mee naar kerkeraad en classis en als het soms wat droog is op de vergadering, haalt het dan uit uw zak en zegt: Instappen, Broeders!

Koopt het, Gemeente! Laat Schotvanger u dezen winter wat komen vertellen uit zijn werk of het laten zien met zijn film!

En gij allen: Stapt in en rijdt mee! Komt in beweging!

N. B.

1) D. Schotvanger. Uit het Dagboek van een Auto-zending. Uitgave De Auto-Zending, Adm. de Ruyterweg 74, Amsterdam.

cussie te voorkomen. Daarna liet ik het ook lezen aan Prof. Schilder, die voorstelde, de volgorde der woorden te wijzigen. Anders zou hij er tegen moeten spreken. Wat hij er dan tegen had en tegen zou zeggen, deelde hij mij niet mede, en dat wist ik niet. De tijd voor openbare behandeling was daar. Maar ik overwoog, dat de voorgestelde volgorde: geloof, bekeering, zelfonderzoek, logischer was. Ik had tegen die verandering dus geen bezwaar. Ik vroeg vervolgens mijn mede-Commissieleden. En daarna ook Ds Douma, Prof. den Hartogh, Prof. Kuyper. Ik argumenteerde: deze volgorde is logischer.

Zoo is deze historie verlopen.

Het is dus maar de vraag: Is dat argument juist, of niet?

En in de tweede plaats: Is door die verandering van volgorde de wezenlijke zin gewijzigd?

Zoo ja, laat het aangetoond worden.

Maar ook wanneer dit metterdaad het geval mocht blijken, zou nog de beschuldiging van „opzettelijke misleiding” niet zonder meer geoorloofd zijn. Omdat toch ook nog vergissing mogelijk blijft.

En wanneer de zin er niet wezenlijk door gewijzigd is, dan is het genoeg, dat men dat in het licht stelt. Waardoor dan alle andere beweren onjuist blijkt.

S. GREJIDANUS.

Opzettelijke misleiding, en advocatenslimmigheide.

In „De Heraut” schrijft Prof. Kuyper iets over de kwestie van het zelfonderzoek, zooals die door de jongste Generale Synode is ter sprake gekomen.

Het loopt daarbij met name over hetgeen door Ds Boeijsing (naar ik meen als eerste) in de pers ter sprake gebracht is. Ds Boeijsing had in de dagbladen gelezen, dat er door Prof. Kuyper gevraagd was, een uitspraak te doen over: zelfonderzoek, geloof en bekeering. Daarna las hij, eveneens in de dagbladen, dat er door de Synode een besluit was genomen, dat de orde enigszins anders nam: geloof, bekeering, zelfonderzoek.

Ds Boeijsing heeft zich hierbij bepaald tot hetgeen publiek was. Zoover mij bekend is, deed tot nu toe ieder alzo.

„De Heraut” evenwel heeft zich thans in de bespreking van dit geval er toe laten verleiden, iets te zeggen over hetgeen tot nu toe niet publiek was. Wij zullen — tenzij het noodig worden mocht — ons niet op dit pad begeven; we volstaan met de opmerking, dat hetgeen de „Heraut”-redacteur mededeelt, niet volledig is; waarvan we overigens volstrekt geen kwaad denken.

Er is evenwel iets anders, dat de aandacht vraagt. We hebben het oog op volgende passage uit het „Heraut”-artikel (waarin eerst was meegedeeld, dat het voorstel van Prof. Kuyper, waarin van zelfonderzoek, geloof en bekeering gesproken was, ter bestudeering was overgegeven aan Prof. Dr S. Greijdanus):

„Later heeft Prof. Greijdanus aan Prof. Kuyper gevraagd, of deze er geen bezwaar tegen had, dat de volgorde der woorden: zelfonderzoek, geloof en bekeering veranderd werd, omdat dit logisch juist was: de prediking met den eisch van geloof en bekeering toch moest voorop gaan en daarna volgde de eisch tot zelfonderzoek. Een zakelijke verandering was dit niet. Het was daarom, dat Prof. Kuyper zich bij deze verandering neerlegde, nadat deze pertinente verklaring was afgelegd. En zoo heeft de Synode zich eenparig met dit voorstel vereenigd.

Indien nu door deze verandering in volgorde heel het besluit van inhoud zou veranderd zijn, dan zou hier dus een opzettelijke misleiding hebben plaats gevonden. Een verwijt, dat ik natuurlijk niet richt tegen Prof. Greijdanus, aan wiens goede trouw ik geen oogenblik twijfel, maar wel tegen hem, die deze verandering in de volgorde der woorden heeft voorgesteld. Het zou dan een slimmigheide geweest zijn om de punt van de pijl af te breken en

de Synode iets te laten zeggen, wat zeker niet haar bedoeling was, evenmin als van hem, die dit besluit concipieerde. En het is een onheilspellend spel om, nu de zittingen der Synode gesloten zijn, aan haar besluit een uitlegging te willen geven, waardoor haar uitspraak in zoo ernstig en heilig geding tot een farce werd. Intusschen baat deze advocatenslimmigheide gelukkig niets. Want wat bleef staan is de verwijzing naar Zondag 31 van den Catechismus en naar de uitspraak van de Synode van Utrecht.”

Tot zoover „De Heraut”.

Mijn eerste opwekking na lezing van deze passage was: iets mee te deelen uit de voorgeschiedenis van het genomen besluit. Maar allicht is het beter, daarmee nog te wachten; misschien wordt het overbodig.

Waar evenwel „De Heraut” publiek met nog al ingrijpende verwijten komt, die te meer gevaar opleveren voor de „polemie”, naarmate stellige beweringen in niet-stellige, maar voorwaardelijke zinnen zijn uitgesproken, of daardoor worden voorafgegaan, schijnt het me niet ondienstig, ter wille van het publieke belang der zaak, dat „De Heraut” blijkbaar zelf ziet, en in elk geval door deze publicatie er aan gegeven heeft, het blad vriendelijk te vragen, alsnog op volgende punten concreter te willen worden:

a. wie is de man, die deze verandering in de volgorde der woorden heeft voorgesteld, en tegen wien „De Heraut” een verwijt richt in onderscheiding van een ander, wiens goede trouw niet betwijfeld wordt;

b. uit welke feiten blijkt, dat deze een (advocaatenslimmigheide heeft gewild tijdens de Synode;

c. uit welke feiten blijkt, dat deze een advocatenslimmigheide heeft gewild na de Synode;

d. of is de auteur van het ééne slimmigheide soms een ander dan die van het andere; zoo ja, kan dit niet beter duidelijk gezegd worden;

e. uit welke feiten blijkt, dat het blijven staan van de verwijzing naar Zondag 31 Catechismus en naar de uitspraak van Utrecht 1906 ook maar iets te maken heeft met de advocatenslimmigheide, waarover „De Heraut” spreekt?

Mocht „De Heraut” op deze concrete vragen een even concreet antwoord willen geven, dan kunnen we verder komen; we zullen in dat geval aan onze lezers dat antwoord voorleggen.

K. S.

Naar aanleiding der artikelen van Ds Delleman. (II)

Letten we nu eens op wat in het Schatboek gezegd wordt in verband met de bekende uitspraak in Zondag 32: „dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij”. In het boek worden vijf redenen genoemd, waarom wij goede werken moeten doen, teneinde voor het betalende offer van Christus Gode onze dankbaarheid te bewijzen; de vierde van die vijf redenen is dan: „opdat se mogen zijn vruchten des geloofs, uit welke men oordeelen mag van ons gelove, en van 't gelove van anderen”¹⁾.

Hierbij worden dan enkele teksten als bewijssplaats genoemd. We schrijven ze even over. Allereerst: 2 Petr. 1:10 (roeping en verkiezing vast maken). Evenwel is er in ons blad door Ds C. Veenhof reeds aan herinnerd, dat de exegese van Prof. Greijdanus duidelijk maakt, dat deze Schriftplaats niets te maken heeft met zelfbeproeving; de geloovigen moeten het door God in hen tot stand gebrachte genadeverk uitwerken door beoefening der in de verzen 5-7 genoemde deugden; opwassen moeten ze in de kennis van den Heiland. Vervolgens komt ter sprake Matth. 7:17, 18 (goede boomen worden uit goede vruchten gekend, kwade uit kwade). Maar volgens de exegese van Prof. Grosheide heeft dat niets te maken met zelfonderzoek. „Bij de

¹⁾ ed. Pareus, Hommius, Spilardus, v. d. Honert, 3e dr. Gorinchem, 1736, II, 203, 204.

hebben. Maar voor allen die gelóóven zijn alle moeilijkheden even zoovele aanwijzingen om niet al te vlug alle vertrouwen aan dezen geslachtsboom te ontfangen.

Wij toch achten Mattheüs' geslachtsregister betrouwbaar. Allereerst omdat het een deel der godsopenbaring is. Dat is onze geloofs-vooronderstelling. Maar voorts moet bedacht, dat alle Joden van die dagen een geslachtsregister hadden. Na de Babylonische ballingschap konden alleen zij priester of Leviet worden, die konden bewijzen dat zij van 't priesterlijk geslacht waren. Ezra 2:62.

En hoe kan Lucas zeggen, dat Anna uit den stam Aser was, indien hij dat niet wist uit haar familieregisters?

En hoe kan later Paulus zijn aanvullers weerleggen, dat hij toch inderdaad uit den stam van Benjamin is, indien hij niet kan beschikken over familiepapieren? En zoo had het huis van David dus ook zijn familieregisters. Ook nog na den dood en de opstanding van den grooten Davidszoon. Het bewijs daarvan hebben wij toch in het verhaal, dat onder keizer Domitianus twee kleinzonen van Judas, den broeder des Heeren — de schrijver van den brief van Judas! — waren aangeklaagd als Davididen. Zij worden vrijgesproken, omdat zij toch geen gevaar konden opleveren voor den Romeinschen Staat, arme drommels als zij waren.

Wanneer dus Mattheüs óf per ongeluk, óf met opzet, wijzigingen en fouten aanbrengt, dan was hij spoedig als bedrieger ontmaskerd. En had hij dan een slechten dienst aan den Heere Christus en aan Zijn kerk bewezen. Zoo heeft dan ook

vruchten”, zoo zegt deze, „zullen we in verband met het karakter der profeten en van de Bergrede moeten denken aan ware prediking en ware dikaloesyné (gerechtigheid), te toetsen aan het Woord van Christus”. „In een duidelijk beeld laat Jezus zien, hoe het onmogelijk is, dat een valsche profeet goede vruchten zou voortbrengen, daarom zijn de vruchten een onbedriegelijk kenteeken. Het kan wel eens wat lang duren, men kan zich wel eens vergissen, maar aan het einde blijft toch de waarheid” (vs 16). Het gaat hier dus over het kennen van anderen, met hanteering van den maatstaf van het geschreven Woord. Voorts wordt genoemd Galaten 5:6; ook deze plaats handelt evenwel niet over de vraag, hoe men tot geloofszekerheid komen kan, maar constateert slechts, volgens de exegese van Prof. Greijdanus, dat het „geloof het ware niet is, wanneer het zich niet werkzaam betoont in liefdebetoen”; „waar deze liefde en liefdeswerkzaamheid ontbreekt, daar is het ware geloof ook niet, al zou men beweren van wel”. Hetzelfde geldt van Gal. 5:22, waarnaar ook verwezen wordt. Eindelijk wordt 2 Petr. 1:5, 6, 7 genoemd; ook deze plaats handelt niet over zelfonderzoek, doch bindt (volgens Prof. Greijdanus) de roeping op het hart, die door de in de verzen 1-3 aangewezen begenadiging wordt medegebracht²⁾.

Men zal hier niet mogen vergeten, dat de exegese van onze hedendaagsche gereformeerde uitleggers op bepaalde punten tot andere uitkomsten leidt, dan eeuwen geleden onze vadersen hebben verkregen; de uitlegging is precieser geworden; en het op den klank af citeeren is niet alleen gevaarlijk, maar ook ondankbaar jegens wat de Vader der geesten ons in onzen eigen tijd geschonken heeft. Aan een enkel geïsoleerd woord hangen we niet, doch van h é é l de Schrift hangen we af; van daar dan ook, dat de één deze, de andere die uitspraken aanhaalt; de één meer, de ander minder³⁾.

Even vóór de hierboven aangehaalde passage uit het Schatboek, bl. 199 (dl. II), was gezegd, dat de goede werken gedaan moesten worden, o.m. „om ons zelfs wil”, opdat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de goede werken, die als vruchten zijn des Geestes, verzekerd zij. Dan wordt daarvoor verwezen naar Matth. 7:17. Weer de reeds gereleveerde plaats dus over de valsche profeten, die men uit de tegenspraak met de Schrift kennen kan, tegenover de ware, die men kennen kan uit hun overeenstemming met het geschreven woord van God.

Het zou evenwel schromelijke lichtvaardigheid zijn, als iemand met beroep op deze plaats nu beweren zou, dat iedere valsche profeet nu ook zelf zich altijd scherp bewust is van zijn valsheid als profeet. Prof. Dr G. Ch. Aalders heeft in zijn studie over de valsche profetie in Israël met nadruk betoogd (bl. 141), dat het „wel ter dege mogelijk is, dat de valsche profeet voor zijn eigen gemoed ten volle overtuigd is, zoo formeel van zijn goddelijke zending als materieel van de waarheid zijner woorden... Geven wij toe, dat één Hananja, die inderdaad den indruk van subjectieve oprechtheid maakt, in zijn gloeiend patriotisme ten volle overtuigd geweest is van de zegepraal der Joodsche wapenen, en in zijn overspannen groothedsgeloof niet minder vast verzekerd is geweest van zijne goddelijke zending om deze zegepraal te verkondigen, dan blijft toch ten volle waar” — aldus Prof. Aalders — „wat Jeremia hem

²⁾ Vgl. Kommentaren (Bottenburg), der genoemde hoogleraren op de aangehaalde plaatsen.

³⁾ In het Schatboek, volgens zooeven gemelde editie, worden b.v. aangehaald de reeds genoemde teksten. In het verslag van Ursinus' colleges evenwel, Doctrinae Christ. Compendium, seu Commentarii Catechetici, ex ore D. Zach. Ursini, ad septem exemplaria diligenter inter se collata, pluribus in locis emendati, etc. Lugd. Bat., ex off. Joh. Paetsii, 1584, worden ter bevestiging van de bekende uitspraak in Zondag 32, vraag 86, alleen genoemd 2 Petr. 1:10, Matth. 7:17, Gal. 5:6, 22.

Mattheüs het oorspronkelijk familieregister van onzen Heiland aan ons medegedeeld.

Maar nu moeten wij ons bij de lezing ervan hoeden voor de fout het te lezen met Westersche oogen. De vraag is: hoe lezen Jóden hun geslachtsregisters? Hoe lezen de menschen, voor wie Mattheüs toch allereerst schreef, dit alles?

Mattheüs wilde toch bewijzen uit de Schriften dat Jezus van Nazareth, de Messias, de Zoon van David was.

Wanneer deze dingen alzo zijn, dan is onze conclusie: onze Heiland heeft Zijn familieregisters gekend en gelezen. En het heeft den verhoogden Christus goedgedacht, dat Zijn familiepapieren onder de leiding des Geestes voor Zijn kerk bewaard zouden blijven. En — dan klemmt de vraag: Zouden wij ook kunnen zeggen: hoe heeft Jezus Christus dit alles gelezen? Zou Hij ook hierin niet alleen Zijn Persoon, maar ook Zijn werk hebben zien aangekondigd?

Wij gelooven van wel! Ik zeg: Wij gelóóven dat Jezus Christus zag Zich hier als de Middelaar des Verbonds.

Zoo nu willen wij Matth. 1:12 beschouwen in het licht der Schriften.

En dan zien wij Jezus Christus als de zegelring aan de rechterhand des Vaders geteekend.

In Jojachin zag Hij Zich door den Vader verworpen.

In Sealtiel zag Hij Zichzelf den Vader aangeboden.

In Zerubabel zag Hij Zich door den Vader aangenomen.

Bellingwolde.

D. K. WIELENGA.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Jezus Christus, de zegelring aan des Vaders hand.

En na de Babylonische overvoering gewon Jechonias Salathiel, en Salathiel gewon Zorobabel.

Matth. 1:12.

Als Zoon Davids, als Koning Israëls, is Jezus Christus gekomen. Om Zijn volk zalig te maken van hun zonden. De Middelaar des Verbonds komt het verbond bevestigen en verzegelen met Zijn bloed.

Maar dan heeft ook het geslachtsregister van den Koning Israëls ons veel te zeggen, om ons te verzekeren, dat geen onwaardige en geen indringer den troon van David beklom, dat Christus rechten had op de heerschappij. Is Mattheüs echter wel betrouwbaar? 't Lijkt ons toe, dat er nogal wat fouten staan in zijn geslachtsregister. Fouten in het weergeven der namen. Fouten in het tellen. Er moeten toch naar zijn berekening 42 namen staan en — goed geteld staan er maar 41. En dan slaat Mattheüs maar liefst drie koningen over, n.l. Ahazias, Joas en Amazias, die hun plaats moesten hebben tusschen Joram en Uzias. Jojakim komt ook al niet in aanmerking. Het is dan ook geen wonder, dat geleerde kritiekasters de betrouwbaarheid in twijfel getrokken

toevoegde: „gezonden, leugen vertelt hetzelfde van profeet de goddelijke in de lijn v Heiligen Ge is tevens e met een ant in werkelijk tegenwoordig met name d vrag der theoretisch, de wetensch verwerking weg Gods studearkam het „subje wie er in de zonder een Geest bedri men; en hi van degenel van deze meening v fijne puntj over het ze niet stop t waarheid, Dit geldt die „kwade ketterijen l En wat die goede scheiden t brengen, è andere qu het karakt het karakt als de her karakter d vinden w Amos” (Pr die de wa aan de hū des Heeren die geleid het Woord Grushede, waar dit v noemden t zoowel Pr bleek ver beoordeell willen en rech Woord Wie dus verstaan v zonder we niet eens werken w held gegol listische v Ursinus' g wel het f even gecit geloof uit moet) (II, vruchten Gal. 5:22 opdat wij consciënt Christus t 5:20, en i 2 Petr. 1 dus zegge dan kan t En op di Schatboek 2 Petr. 1: waar vers betref de schijnlijk betref, n komt be werkzame conditie, i een trouw Zondag 3 maken”, z onbeweeg kan kom loor gaan omstandi aanvallen Waaron de kleine leg” tot g regel stell ook wete Vgl. de l is er niet Vermoe

En wat

die goede

scheiden t

brengen, è

andere qu

het karakt

het karakt

als de her

karakter d

vinden w

Amos” (Pr

die de wa

aan de hū

des Heeren

die geleid

het Woord

Grushede,

waar dit v

noemden t

zoowel Pr

bleek ver

beoordeell

willen

en rech

Woord

Wie dus

verstaan v

zonder we

niet eens

werken w

held gegol

listische v

Ursinus' g

wel het f

even gecit

geloof uit

moet) (II,

vruchten

Gal. 5:22

opdat wij

consciënt

Christus t

5:20, en i

2 Petr. 1

dus zegge

dan kan t

En op di

Schatboek

2 Petr. 1:

waar vers

betref de

schijnlijk

betref, n

komt be

werkzame

conditie,

i een trouw

Zondag 3

maken”, z

onbeweeg

kan kom

loor gaan

omstandi

aanvallen

Waarom

de kleine

leg” tot g

regel stell

ook wete

Vgl. de l

is er niet

Vermoe

*) Vgl.

224, die t

een paral

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Kaartspelen.

Er liggen reeds een groot aantal brieven te wachten op beantwoording.

Zooveel mogelijk hoop ik ze alle te beantwoorden.

Verre de meesten handelen over de kwestie van Verbondsbeschouwing en Zelfonderzoek.

In één artikel of twee denk ik al die vragen die uiteraard elkander dikwijls zeer veel gelijken, te bespreken.

▼

Nu eerst een paar andere dingen.

Is het goed, dat in onze kringen het kaartspel, met name het bridgen, zoo groote plaats in gaat nemen?

Mijn antwoord daarop is een hartgrondig: Neen, dat is niet goed!

Over deze zaak is al veel gehandeld.

Reeds in 1574 heeft L. Daveau een verhandeling in 't licht gegeven tegen allerlei lot-spel, inzonderheid tegen het kaartspel. Taffin, Perkins, Amesius, Rivet, Voetius, Kuyper, Geesink; zij hebben zich allen tegen het kaartspel uitgesproken.

Het bezwaar tegen kaartspel is, dat het in beginsel, ondanks alle handigheid en gevatheid, die er ook bij te pas komen, voor een goed deel kansspel is.

Of men mooie of minder mooie kaarten krijgt, hangt af van — ja, waarvan?

De ongelooftige zegt: Van het toeval.

Wij weten, dat er geen toeval is; wij weten, dat alle ding bestuurd wordt door den voorzienigen God.

Kansspel, dus ook kaartspel, is een spelen met Gods Voorzienigheid; men doet dat niet bewust of opzettelijk, maar toch is het zoo. Kaartspel is een: er zich mee vermaken te zien, hoe Gods Voorzienigheid de kaarten telkens weer verdeelt; gunstig of ongunstig voor mij. En dat mag niet. Alle spelen met Gods voorzienigheid is zonde; zonde tegen het derde gebod. Daarom moet men ook niet er zich aan wennen om allerlei nietigheden uit te maken door het lot; door stroote trekken, raden van rechter- of linkerhand en dergelijke — zonder noodzaak make men van het lot geen gebruik.

Daarom is het ook beter, dat men zijn kinderen niet late spelen met ganzebord, kwartet of spelen van dezelfde kracht.

Ik weet wel, dat het heel moeilijk is, in dezen consequent te zijn.

Maar noodig is, dat wij den rechten weg voor ons zien en daarin zoeken te wandelen. Nooit mag men, omdat consequentie zoo moeilijk is, het beginsel prijsgeven.

Nooit mag men het beginsel ondergeschikt maken aan de praktijk.

Geen spelen met Gods Voorzienigheid, dat zij de strakke eisch, waarnaar wij ons richten.

Een tweede, groote bezwaar, ligt voor mijn besef hierin: Alle geluksspel heeft de eigenaardigheid, dat men er zich gemakkelijk aan verlaat. Geeft men eenmaal aan het kaartspel een plaats in het gezellig verkeer, dan zal men al meer zijn tijd daarmee gaan vullen. En dat trekt het leven naar omlaag.

Schopenhauer, de ongelooftige wijsgeer, heeft gezegd: „Kaartspel is een verklaard bankroet aan gedachten. Omdat zij geen gedachten hebben uit te wisselen, wisselen ze onder elkander kaarten uit.” — Dat is juist.

Een avond met kaartspel doorgebracht is een verloren avond.

Wanneer men zich overgeeft aan kaartspel, dan toont men daardoor, dat men te leeg of te lui is, om over ernstige dingen te denken en te spreken; en naarmate men meer kaartspeelt zal men al leger en al luier worden.

Is dat iets dat past bij kinderen Gods, die zichzelf kennen als erfenamen van het eeuwige leven?

En laat men zich nu niet verdedigen met te zeggen: och, die gesprekken, die men in onze gezelschappen voert, beteekenen toch dikwijls ook niet veel.

Dat is helaas waar.

Vaak gevoel ik mijzelf daarover beschuldigd. Maar moeten wij dat nu sanctioneren door het geestdoodende, leerge, naar beneden trekkende kaartspel in onze gezelschappen een plaats te geven?

Moeten wij niet veel meer elkander helpen om onze gezelschappen op hooger peil te brengen, opdat wij elkander voort helpen op den weg omhoog?

Laat men toch niet, omdat men nu dat kaartspel eenmaal zoo aardig vindt, trachten het goed te praten.

Laat men toch zichzelf eerlijk en ernstig de vraag stellen, of die begeerte naar het kaartspel een be-

toevoegde: „Hoor nu, Hananja! de Heere heeft u niet gezonden, maar gij hebt gemaakt, dat dit volk op leugen vertrouwde” (Jer. 28: 15). Prof. Aalders wijst in hetzelfde verband (bl. 142) er op, dat, indien een valsche profete bewust onwaarheid spreekt, met het doel, de goddelijke openbaring, die hij haat, tegen te staan, in de lijn van dit kwaad de bekende zonde tegen den Heiligen Geest ligt. Inderdaad; maar deze herinnering is tevens een zijdelingsche waarschuwing tegen alle met een anti-intellectualistisch masker gewapende, maar in werkelijkheid geraffineerde intellectualisme, dat tegenwoordig gevaar loopt, onder ons in te sluipen, met name dan van de zijde van hen, die de zeer ernstige vraag der persoonlijke verhouding tot God, althans theoretisch, beantwoordbaar achten aan de hand van de wetenschappelijke, of tenminste logisch-verantwoorde verwerking van psychologisch materiaal. Laat, wie den weg Gods zoo verrationaliseeren durft (althans op de studeerkamer, of in objectiverende beschouwingen over het „subjectieve” op den kansel), zich eens afvragen, wie er in de laatste negentien eeuwen naar zijn meening zonder eenigen twijfel de lastering tegen den Heiligen Geest bedreven heeft? Hij zal geen naam durven noemen; en hij moge weten, dat de exegeten ten aanzien van degenen, die onder de „bijbelsche figuren” bedrivers van deze zonde schijnen te zijn, onder elkaar van meening verschillen. Wel een bewijs, dat inzake het fijne puntje, waar het in de tegenwoordige gesprekken over het zelfonderzoek eigenlijk over loopt, het gesprek niet stop te zetten is met de op zichzelf zeer ernstige waarheid, dat men uit de vruchten den boom kent *).

Dit geldt dan ten aanzien van de valsche profeten, die „kwade boomen”, die kwade vruchten voortbrengen: ketterijen b.v., of fantasieën.

En wat de ware profeten betreft, de „boomen” dus, die goede vruchten voortbrengen, er valt te onderscheiden tusschen de vruchten, die zij als profete voortbrengen, en de vruchten, die zij in hun honderd-en-één andere qualiteiten voortbrengen. „De beoordeeling van het karakter der valsche profetie is niet afhankelijk van het karakter der personen, bij wie ze voorkomt; evenmin als de beoordeeling der ware profetie hangt aan het karakter der ware profeten, bij een Bileam en Kalfas vinden we evenzeer ware profetie als bij Jesaja of Amos” (Prof. Aalders, Valsche Pr., 142). Wie zijn het, die de ware profeten aan hun vruchten, en de valsche aan de hunne kunnen kennen? Het zijn „de discipelen des Heeren, burgers van het koninkrijk der hemelen, die geleid worden door den Geest en oordeelen naar het Woord Gods, 1 Kor. 12: 10, 1 Joh. 4: 1”, zegt Prof. Grosheide, in zijn bespreking van Matth. 7: 20. En waar dit vers teruggrijpt op den in het Schatboek genoemden tekst Matth. 7: 17 ligt daarin een bewijs, dat zoowel Prof. Grosheide, als ook Ursinus zelf (want die bleek verleden week gelijkelijk te denken), aan alle beoordeeling van „boomen” naar „vruchten” vooraf willen zien gaan het geloovig luisteren en recht verstaan van het geopenbaarde Woord des Heeren.

Wie dus ook heden nog dit geloovig aanvaarden en verstaan van het Woord Gods als eerste conditie stelt, zonder welke het kennen van den boom uit de vruchten niet eens mogelijk is, die doet niets anders, dan uitwerken wat steeds onder goede gereformeerden als waarheid gegolden heeft. Wie er tegen kampt, is de rationalistische wapenleverancier voor het piëtisme. Hoe ver Ursinus' gedachtenwereld van de zijne afstaat, bewijst wel het feit, dat het Schatboek, onmiddellijk na de zooveel geciteerde woorden (dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de goede werken als vruchten verzekerd zijn moet) (II, 199), deze laat volgen: de goede werken zijn vruchten van den Heiligen Geest en van het geloof, Gal. 5: 22. Daarom moet men de goede werken doen, opdat wij daardoor HOE LANGER HOE MEER in onze consciëntien verzekerd worden, dat wij den Geest van Christus hebben en Hem toebehooren, Rom. 8: 14; Gal. 5: 20, en alzo onze roeping en verkiezing vast maken, 2 Petr. 1: 10. Hoe langer hoe meer, staat er; dat wil dus zeggen: er moet eerst reeds geloof zijn; want alleen dan kan er sprake zijn van een „hoe langer hoe meer”. En op dit punt blijkt dus, dat de opvatting van het Schatboek, in betrekking tot de bekende woorden uit 2 Petr. 1: 10 (roeping en verkiezing vastmaken), weliswaar verschilt van die van Prof. Greijdanus, voor wat betreft de woorden „roeping en verkiezing”, en waarschijnlijk ook wel voor wat het begrip „vastmaken” betreft, maar dat tusschen beide toch deze overeenkomst bestaat, dat ze samen in elk geval eerst het werkzame geloof willen aanwezig zien, als onafwijsbare conditie, zonder welke er van een rechte verklaring en een trouwe gehooring aan wat er in den Catechismus, Zondag 32 staat, geen sprake kan zijn. Met dat „vastmaken”, zegt Prof. Greijdanus (a.w.) wordt bedoeld „een onbeweegbaar en onwankelbaar maken, zoodat er niet kan komen een losraken, wegdrijven, wegzinken, te loor gaan op eenigerlei wijze, ook niet in de moeilijkste omstandigheden en bij de verleidelijkste en heftigste aanvallen”.

Waarom dan ook het Schatboek, ofschoon het inzake de kleine kinderen wel degelijk leert, dat ze een „aangel” tot geloof kunnen hebben, toch ook als algemeenen regel stelt: „want het is zeker, dat degenen, die gelooven, ook weten, dat ze gelooven” (I, 189, geciteerde editie). Vgl. de Dordtsche Leerregels: een onzekere zekerheid is er niet.

Vermoedelijk zullen er lezers zijn, die met wat on-

* Vgl. Prof. Aalders, De Profeten des O. V., bl. 223, 224, die tusschen de valsche profeten en de hypocrieten een parallel trekt.

geduld uitzien naar eenig uitsluitel omtrent de vraag, of het Schatboek, of Ursinus' colleges, het zelfonderzoek laten gaan ook over de vraag, OF men gelooft, OF men het ware geloof heeft. Ik kan hun dadelijk opmerken, dat bij de bespreking van de zelfbeproeving voor het Heilige Avondmaal inderdaad wordt opgemerkt, dat „zij zelven beproeven, is onderzoeken, of men ook gelove en boetvaardigheid heeft: gelijk er staat, 1 Cor. 13: 5” *).

Omdat onze ruimte wel verbruikt is, zullen we echter een poging, om deze woorden wat nader te bezien, uitstellen tot de volgende week. Voorloopig zij er aan herinnerd, dat deze woorden niet voorkomen in de behandeling van Zondag 32, doch bij de bespreking van het Avondmaal.

K. S.

*) Schatboek, aangev. ed., II, 153. Vgl. Explicationum Catecheticarum D. Zach. Ursini absolutum opus, ed. D. Pareus, Neustadti in Pal., typ. N. Schrammij, 1603, bl. 589: „probare seipsum, est explorare, an habeas fidem & poenitentiam”.

Onze broeders in de graafschap Bentheim.

Reeds eerder hebben we iets gemeld van de maatregelen, die van nationaal-socialistische zijde genomen zijn in Duitschland aangaande de „altreformierte” kerken in de graafschap Bentheim. Ze hadden betrekking op het gebruik van de Nederlandsche taal. Onlangs is in deze aangelegenheid weer een nadere praeciseering gegeven.

1. Een liederenboek in de Duitsche taal is reeds verschenen. Voortaan moet, met uitzondering van de godsdienst oefeningen, waarvoor de Nederlandsche taal nog toegelaten is, in elk geval in het Duitsch gezongen worden.

2. In alle gemeenten moet in het Duitsch gecatechiseerd worden. In een bepaalde kerk, waar dit nog moeite oplevert, dient toch zorg te worden gedragen, dat alle kinderen in de catechisatie Duitsche boeken gebruiken. In enkele met name genoemde kerken kunnen de jongens en meisjes bovendien nog een „Nederlandschen” psalm leeren. Voor de andere kerken is die „Hollandsche psalm” vervallen.

3. In bepaalde kerken wordt voortaan alleen in het Duitsch gepreekt. Ook de leesdienst moet in het Duitsch gehouden worden. In deze kerken is dus over heel de linie alles op Duitsche leest geschoeid, behalve dan de gevallen, waarin de „Hollandsche” psalm in de catechisatie toegelaten is. In twee kerken kunnen twee diensten in het Hollandsch geschieden; ze kunnen op twee verschillende Zondagen plaats hebben. Voor alle andere diensten (inclusief leesdiensten) is de Duitsche taal voorgeschreven. In één kerk (waar het nog wat bezwaarlijk is in 't Duitsch te preeken), dient dit toch eens per maand te gebeuren. Drie kerken moeten maandelijks in de eerste dagen der maand bij de autoriteiten opgeven, wanneer in 't Duitsch, en wanneer in 't Nederlandsch gepreekt worden zal.

Deze regeling geldt tot 1 Nov. 1937. Gaat men er tegen in, dan is ze meteen vervallen.

De regeling is getroffen om den overgang van Hollandsch tot Duitsch te vergemakkelijken. De landraad hoopt, dat langs dezen weg de oud-gereformeerde gemeenten meer en meer in den Duitschen „Kultuurkring” zullen ingroeien. Maar — zoo wordt er nadrukkelijk aan toegevoegd — de landraad is tot deze schikking slechts bereid, in de stellige verwachting, dat door de verantwoordelijke leiders van het oud-gereformeerde kerkelijke leven alles ondernomen wordt en ook middelen en wegen gevonden zullen worden, om elke „den staat vijandige” politieke propaganda in de gemeenten te voorkomen. Het is daartoe — zoo gaat het stuk verder — noodig, dat de oud-gereformeerde „geestelijken” met ernst en vlijt acht geven op alle publicaties, die van over de grens in hun gemeenten binnendringen. En dreigend wordt er aan toegevoegd, dat het den landraad spijten zou, als deze „geestelijken” daartoe niet instaat zouden zijn; in welk geval hij zich genoodzaakt zou zien, zelf in te grijpen. Het kan z.i. de oud-gereformeerde gemeenten niet onverschillig laten, of haar leden worden opgevoed in den zin der tegenwoordige staatsleiding in Duitschland, dan wel of ze door „onverantwoordelijke” invloeden buiten Duitschland in den meest hatelijken vorm worden opgehitst tegen de over hen geplaatste overheid.

Tot zoover het officiële stuk. Men ziet, wat er terecht komt van de leus, dat de kerk zich buiten de politiek houden moet. Plaatselijk komt het er op neer, dat de predikanten zelfs censuur moeten oefenen op wat hun gemeenteleden lezen, opdat zij geen andere politieke meening vernemen, dan een tot de macht gekomen politieke partij belijft voor te leggen aan een geknecht volk. Zijn ze voor deze censuur en haar effect niet sterk genoeg, dan kan er alles en nog wat loskomen.

Wij mogen met de in haar vrijheid beknotten gemeenten over de grenzen wel meeleven, en aan haar denken ook in ons kerkelijk gebed. Haar leden mogen niet meer hooren, wat Schrift en belijdenis hebben in te brengen tegen de anti-schriftuurlijke leiding en propaganda eener regeering, die zelf het heidendom propageert en den bijbel laat honen door valsche profeten als Alfred Rosenberg, en dergelijke lieden, die duizendmaal meer kwaad zeggen van den levenden God en Zijn Woord, dan hier in Nederland „De Dageraad”. Hoe lang zullen in Nederland de menschen zich nog laten benevelen door reclamestukjes, als de indiening van petitie benevens de argumentatie met rotte eieren tegen „De Dageraad”?

K. S.

verband met
rgrede moeten
ikaosynô (ge-
van Christus”
se het onmog-
vruchten zou
onbedriegelijk
g duren, men
et einde blijft
e dus over het
den maatstal
genoemd Ga-
wel niet over
men kan, maar
an Prof. Greij-
„wanneer het
etoon”; „waar-
reekt, daar is
eren van wel”
ook verwezen
genoemd; ook
ek, doch bindt
het hart, die
begnadiging

lat de exegese
uitleggers op
dt, dan eeuwen
de uitlegging
ank af citeeren
ankbaar jegens
eigen tijd ge-
woord hangen
ren we af; van-
die uitspraken
r-3).

passage uit het
„dat de goede
ons zelfs wil”,
uit de goede
a, verzekerd zij-
th. 7: 17. Weer
de valsche pro-
Schrift kennen
in kan uit hun
voord van God
aardigheid zijn,
u beweren zou,
ch altijd scherp
rofeet. Prof. Dr.
de valsche pro-
l. 141), dat het
he profete voor-
is, zoo formeel
el van de waar-
at een Hananja,
eve oprechtheid
volle overtuigt
he wapenen, en
iet minder vast
jke zending om
ft toch ten volle
t Jeremia hem

der genoemde

„gamelde editie,
nde teksten. In
nwel, Doctrinae
Catechetici, ex
plaria diligenter
idati, etc. Lugd.
ter bevestiging
32, vraag 86, al-
17, Gal. 5: 6, 22

lieregister van
ld.

„lezing ervan
at Westersche
lôden hun ge-
enschen, voor-
reef, dit alles”
it de Schriften
ias, de Zoon

t, dan is onze
familieregisters
en verhoogden
liepapiereren on-
Zijn kerk be-
delemt de vraag-
oe heeft Jezus
ook hierin niet
n werk hebben

ij geloóven dat
s de Middelaar

beschouwen in

s als de zegs-
kers geteekend-
den Vader ver-

t Vader aange-

por den Vader

WIELENGA.